

Komission vuoden 2024 työohjelma

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Tällä E-kirjeellä määritellään valtioneuvoston pääprioriteetit komission vuoden 2024 työohjelmaan jatkumona viime vuonna käyttöön otettuun toimintalinjaan.

Komission aiekirje vuoden 2024 työohjelmasta julkistettiin 13.9.2023 puheenjohtaja Ursula von der Leyenin unionin tila -puheen yhteydessä. Näiden pohjalta komissio esitteli yleisten asioiden neuvostolle suunnitelmiaan koskien vuoden 2024 työohjelmaansa 19.9.2023.

Komissio julkaisi vuoden 2024 työohjelmansa 17.10.2023. Kyse on nykyisen komission viimeisestä vuosittaisesta työohjelmasta.

Komissio esittelee neuvostolle vuoden 2024 työohjelmaansa yleisten asioiden neuvostossa marraskuussa.

Valtioneuvosto laatii E-kirjeen koskien vaikuttamista EU:n strategiseen agendaan sekä ennakkovaikuttamista tulevan komission ohjelmaan myöhemmin tänä syksynä.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaan Suomen tavoitteena on globaalisti vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni, joka edistää jäsenvaltioidensa ja kansalaistensa turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. Suomi on aktiivinen, luotettava ja ratkaisuhakuinen jäsenmaa, joka toimii aloitteellisesti, rakentavasti ja ennakoivasti edistääkseen omia tavoitteitaan.

Suomi ajaa jäsenmaiden vastuuta julkisen taloutensa kestävydestä. Suomen EU-politiikan prioriteetit ovat kilpailukyvyyn edistäminen, EU:n globaalin roolin vahvistaminen, EU:n puolustusyhteistyön syventäminen, sisämarkkinoiden kehittäminen, talouskasvun vauhdittaminen, puhtaan energian investointien edistäminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja kansallinen päätöksenteko metsäpolitiikassa, ruoantuotannon omavaraisuuden turvaaminen, lähialueiden vakauttaminen sekä ulkorajojen vahvistaminen. EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikassa, mukaan lukien mahdolliset sisäiset taakanjakomekanismit ja rajaturvallisuus, noudatetaan hallitusohjelman maahanmuuttopolitiikan linjauksia.

Hallitusohjelman mukaan hallitus edistää digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämistä sekä digitaalisia palveluita tarjoavien yritysten toimintaedellytysten parantamista. Hallitusohjelman mukaan pyritään vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa lisäävää EU-sääntelyä.

Hallitusohjelman mukaan Suomen EU-vaikuttamista ja ennakkovaikuttamista tulee tehostaa ja kannanmuodostusta nopeuttaa. Vuosittain laaditaan konkreettinen EU-vaikutamisstrategia Suomen edun kannalta keskeisistä EU-kysymyksistä. Osana tätä toimintamallia valtioneuvosto määrittelee tässä E-kirjeessä ennakkovaikuttamisen prioriteetit komission vuoden 2024 työohjelmassa mainittujen tulevien aloitteiden joukosta.

Valitut prioriteetit ovat vaikutuksiltaan laajoja ja poikkisektoraalisia ja niiden suhteen on vaikutettava erityisen aktiivisesti ennakolta, sitoen myös eduskunta sekä keskeiset sidosryhmät mukaan ennakkovaikuttamislinjausten laatimiseen.

Valtioneuvoston pääprioriteetit komission vuoden 2024 työohjelmassa ovat:

- Komission tiedonanto ilmastotavoitteeksi vuodeksi 2040 (komission ehdotusta odotetaan tammi-maaliskuussa 2024)
- Komission tiedonanto laajentumisesta edeltävistä uudistuksista ja toimintapolitiikan uudelleentarkasteluista (komission ehdotusta odotetaan huhti-kesäkuussa 2024)
- Eurooppalainen puolustusteollisuusstrategia (komission ehdotusta odotetaan tammi-maaliskuussa 2024)

Oikea-aikaisen ennakkovaikuttamisen ja eduskunnan osallistumisen mahdollistamiseksi valtioneuvosto laatii valtioneuvoston pääprioriteeteista ennakkovaikuttamislinjaukset sisältävät E-kirjeet.

Valtioneuvosto korostaa, että nyt priorisoitavien uusien aloitteiden ohella tulee jatkaa tehokasta vaikuttamista komission jo antamista ehdotuksista käytävissä neuvotteluissa. Tärkeimmissä kokonaisuuksissa, kuten vuoden 2023 valtioneuvoston pääprioriteeteissa (rahoituskehysten väliarviointi, maaperän tilan seurantadirektiivi sekä kriittisiä raaka-aineita koskeva aloite) sekä muissa keskeisissä kokonaisuuksissa, kuten muuttoliike- ja turvapaikkajärjestelmän uudistuksessa ja ennallistamisasetuksessa, Suomen tulee osallistua aktiivisesti neuvotteluihin ja edistää säädöshankkeiden loppuunsaattamista vielä tällä EU:n lainsäädäntökaudella. Oikeusvaltiokysymysten osalta Suomi jatkaa toimintaansa pitkäaikaisella linjallaan ja edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja korruption torjuntaa EU:ssa.

Suomen vaikuttamistyölle on keskeistä, että yksittäisiin ehdotuksiin vaikuttamisen ohella vaikutetaan Eurooppa-neuvostossa kesällä 2024 hyväksyttävän unionin strategisen agendan sisältöön sekä ennakkovaikutetaan tulevan komission ohjelmaan.

Työohjelmassa mainittuihin komission eri ehdotuksiin otetaan tarkemmin kantaa niiden ilmestyttyä erikseen laadittavissa eduskuntakirjelmissä.

Pääasiallinen sisältö

Valtioneuvoston EU-ennakkovaikuttamisen kehittäminen

Valtioneuvostossa on syksyllä 2022 otettu käyttöön systemaattinen EU-ennakkovaikuttamisen toimintamalli, jossa vuosittain osa komission työohjelmassa mainituista ehdotuksista priorisoidaan koko valtioneuvoston pääprioriteeteiksi (1-5 kpl) ja osa ministeriöiden omiksi prioriteeteiksi. Kaikkien valtioneuvoston yhteisten prioriteettien osalta laaditaan ennakkovaikuttamislinjaukset keskeisiä sidosryhmiä kuullen sekä valmistellaan ennakkovaikuttamissuunnitelmat. Valtioneuvoston pääprioriteettien osalta ennakkovaikuttamislinjauksista laaditaan aina E-kirjeet. Ministeriöt myös sitoutuvat nimeämään hankkeelle vastuuvastavalmistelijan sekä varmistamaan, että vaikuttamistyölle on varattu riittävät resurssit.

Valtioneuvoston pääprioriteetit komission vuoden 2023 työohjelmassa olivat:

- EU:n kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös
- Monivuotisen rahoituskehysten tarkastelu ja mahdollinen tarkistus sekä uudet omat varat
- Maaperän terveyttä koskeva aloite

Näistä laadittiin ennakkovaikuttamislinjaukset sisältävät E-kirjeet (E 128/2022 vp, E 160/2022 vp ja E 178/2022 vp) ja vaikuttamissuunnitelmat sovitun toimintamallin mukaisesti. Näihin aloitteisiin vaikutettiin ennakolta aktiivisesti E-kirjeiden sisältämien kantojen mukaisesti.

Kriittisiä raaka-aineita koskevan säädöksen osalta laadittiin englanninkielinen non-paper, jonka viestejä jaettiin aktiivisesti tapaamisissa ja kirjallisesti muille jäsenmaille, komission eri tasoille sekä Euroopan parlamentille. Suomen ennakkovaikuttamiskantojen mukaan Suomi piti toimia kriittisten raaka-aineiden tuotantoketjujen monipuolistamiseksi ja kriittisten riippuvuuksien vähentämiseksi välttämättöminä. Suomi korosti muun muassa kiertotalouden merkityksen huomioista raaka-ainealoitteessa sekä kumppanuuk-sien merkitystä arvoketjujen vahvistamisessa. Neuvottelut asetusehdotuksesta ovat edenneet Suomen kantojen kannalta myönteisesti ja Suomi hyväksyi asiassa neuvoston neuvottelukannan kesäkuussa 2023.

Monivuotisen rahoituskehysten välitarkistukseen osalta Suomen poliittinen johto ja virkamieskunta kävivät jo syksystä 2022 lähtien aktiivista keskustelua tulevasta väliarviointiehdotuksesta virkamattojen yhteydessä sekä kahdenvälisesti. Virkamiesjohto tapasi aiheen tiimoilta muun muassa keskeisten komissaarien kabinetteja. Komission lisäksi Suomi ennakkovaikutti muiden jäsenvaltioiden suuntaan. Tältä osin ennakkovaikuttaminen suuntautui sekä samanmielisiin jäsenvaltioihin että myös laajemmin muihin jäsenvaltioihin. Lisäksi ennakkovaikuttamisessa on hyödynnetty Suomen ulkoministeriön lähetystöverkostoa.

Maaperäaloitteen ennakkovaikuttamisnäkömyksiä viestittiin heti tammikuusta 2023 alkaen komissioon kaikilla eri tasoilla. Viestejä vietiin eteenpäin muille jäsenmaille mm. ministereiden tapaamisissa sekä Euroopan parlamentin jäsenille. Suomelle oli keskeistä ennakkovaikuttamisessa varmistaa, että eurooppalaisessa lainsäädännössä huomioidaan jäsenmaiden erilaiset olosuhteet ja siihen liittyvä liikkumavara. Tämä toteutui mm. siten, että komissio päätyi asetuksen sijaan ehdottamaan direktiiviä, joka jättää kansallista liikkumavaraa täytäntöönpanon toteuttamisessa.

Komission työohjelma 2024

Komissio työohjelma julkaistiin 17.10.2023. Kyse on nykyisen komission viimeisestä vuotuisesta työohjelmasta, joten painopiste on toimeenpanossa ja käsittelyssä olevien asioiden loppuunsaattamisessa sekä valmistautumisessa tulevaan. Työohjelma sisältää

vain rajallisen määrän uusia aloitteita ja korostaa nykyisen komission tähänastisia aikaansaannoksia. Komissio korostaa tiedonannossaan kaikkien von der Leyenin poliittisissa suuntaviivoissa esitettyjen kuuden painopisteen osalta, että neuvottelut komission antamista ehdotuksista on saatettava loppuun ja toimeenpano käynnistettävä ripeästi.

Toimet kilpailukykyä tukevan paremman sääntelyn edistämiseksi, sääntelytaakan keventämiseksi ja raportointivelvoitteiden järkevöittämiseksi muodostavat keskeisen osan vuoden 2024 työohjelmaa. Työohjelma sisältää aiemmin annettujen 15 aloitteen lisäksi 26 uutta ehdotusta yritysten raportointivaatimusten järkevöittämiseksi. Osana paremman sääntelyn työtä komissio jatkaa sääntelytaakan minimoimiseksi yksi yhdestä (One-in, One-out) -periaatteen soveltamista. Työohjelmaan sisältyy myös kirjauksia EU-oikeuden täytäntöönpanon ja valvonnan tehostamisesta. Komissio jatkaa yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa tukeakseen niitä EU:n lainsäädännön moitteettomassa soveltamisessa ja toimiakseen päättäväisesti lainsäädännön rikkomistapauksissa. Lisäksi komissio aikoo vetää pois käsittelystä kuusi ehdotustaan.

Työohjelman avainprioriteetit rakentuvat puheenjohtaja von der Leyenin poliittisissa suuntaviivoissa esitettyjen kuuden painopisteen varaan: 1) Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (*A European Green Deal*); 2) Euroopan digitaalinen valmius (*A Europe fit for digital age*); 3) ihmisten hyväksi toimiva talous (*An economy that works for people*); 4) vahvempi Eurooppa maailmannäyttämöllä (*A stronger Europe in the world*); 5) eurooppalaisen elämäntavan edistäminen (*Promoting our European way of life*) ja 6) uutta vauhtia eurooppalaiselle demokratialle (*A new push for European democracy*).

1. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (*A European Green Deal*)

Tiedonannossaan komissio toteaa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman olevan kasvuo-ohjelma, joka todistaa yhtäaikaisen uudistumisen ja hiilestä irtautumisen olevan mahdollista. EU:lla on maailman kunnianhimoisin vihreän siirtymän suunnitelma, jonka toteuttamista tukemaan komissio järjestää niin kansalaisten kuin teollisuudenkin kanssa yhteiskunnallisia puhtaan siirtymän dialogeja, samoin kuin järjestetään strategisia dialogeja EU:n maatalouden tulevaisuudesta.

Komissio käynnistää prosessin, jossa määritellään ilmastotavoite vuodeksi 2040. Komissio esittää jo loppuvuodesta 2023 eurooppalaisen tuulivoimapaketin, jolla pyritään nopeuttamaan tuulivoiman käytön etenemistä ja parantamaan tuulivoiman rahoitusmahdollisuuksia. Komissio tulee myös antamaan ehdotuksen vesivaroihin liittyvän resilienssin parantamiseksi ja ilmastoriskien hallitsemiseksi.

2. Euroopan digitaalinen valmius (*A Europe fit for digital age*)

Komissio listaa tiedonannossa antamia ehdotuksia digitalisaation alalla tavoitteena parantaa elinkeinoelämän ja yritysten toimintaedellytyksiä. Muun muassa digitaalisia markkinoita ja palveluita sekä kriittisiä raaka-aineita ja netto-nolla –teollisuutta koskevissa ehdotuksissa eteneminen on komission mukaan erittäin tärkeää.

Komissio tulee antamaan aloitteen Euroopan supertietokonekapasiteetin avaamiseksi eettisille ja vastuullisille tekoälyalan startup-yrityksille. Vuonna 2024 komissio tulee ehdottamaan EU:n avaruuslainsäädäntöä, jota täydentää annettava avaruusdatataloutta koskeva strategia.

3. Ihmisten hyväksi toimiva talous (*An economy that works for people*)

Tiedonannossaan komissio peräänkuuluttaa etenemistä jo annettujen ehdotusten käsittelyssä mm. pääomamarkkinaunionia, pankkiunionia ja yritysverotusehdotusta koskien. Komissio tulee antamaan esityksen koskien eurooppalaista yritysneuvostoa koskevia

sääntöjä sekä tarkastelemaan jatkotoimia työmarkkinaosapuolten välistä sosiaalidialogia koskevasta huippukokouksesta.

Komission mukaan annettavalla ehdotuksella koskien bioteknologiaa ja biovalmistusta tavoitellaan kilpailukyvyn kannalta täysiä hyötyjä ja teollisuuden uudistumista. Lisäksi komissio toteaa antavansa ehdotuksen koskien kehittyneitä materiaaleja teollisuuden johtoaseman turvaamiseksi

4. Vahvempi Eurooppa maailmannäyttämöllä (A stronger Europe in the world)

Komissio tuo tiedonannossaan esiin tehtyjä toimia ulkosuhteiden ja puolustuksen alueilla. Eurooppalaisen puolustusteollisuuden ja ammustuotannon vahvistaminen nostetaan saavutuksina esiin. Kumppanuuksien vahvistaminen Global Gatewayn kautta toteutetaan keskeiseksi ja erityisesti komissio nostaa esiin tarpeen lujittaa kumppanuutta Afrikan kanssa.

Eurooppalainen puolustusteollisuusstrategia antaa lisäsysäyksen jäsenmaiden puolustuskykyjen kehittämiseksi. Myös strategisen kompassin toimeenpanoa jatketaan.

Komissio kertoo jatkavansa demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen edistämistä sekä avoimen ja reilun kauppapolitiikan edistämistä kohti kestäviä ratkaisuja. Neuvotteluja kauppasopimuksista jatketaan määrätietoisesti.

5. Eurooppalaisen elämäntavan edistäminen (Promoting our European way of life)

Tiedonannossa komissio korostaa tehtyjä toimia Covid-19 –pandemiaan vastaamiseksi (mm. terveysunioni ja uusi terveydenhuollon varautumis- ja torjuntaviranomainen). Lisäksi komissio nostaa esiin laaja-alaisen työn resilienssin parantamiseksi EU:n turvallisuusunionia koskevassa strategiassa. Edelleen komissio peräänkuuluttaa neuvottelutulosloksen saavuttamisen tärkeyttä muuttoliikepaktissa tällä lainsäädäntökaudella.

Komission toimintasuunnitelma huumausaineiden laittoman kaupan torjuntaa koskevasta toimintasuunnitelmasta, mukaan lukien eurooppalainen satama-allianssi, pohjustaa yhteisiä toimia järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Lisäksi komissio tulee loppuvuodesta 2023 päivittämään ihmissalakuljetuksen torjumista koskevan lainsäädäntökehityksen ja lujittamaan yhteistyötä tällä alalla.

Korkeakoulutuksen osalta komissio tulee tiedonannon mukaan ehdottamaan alkuvuodesta 2024 suunnitelmaa eurooppalaiseksi yhteistutkinnoksi, jonka avulla tuetaan eurooppalaisen korkeakoulutusalueen saavuttamista.

6. Uutta vauhtia eurooppalaiselle demokratialle (A new push for European democracy)

Komissio tuo tiedonannossa esiin tehtyjä toimia eurooppalaisen demokratian vahvistamiseksi ja elävöittämiseksi. Kansalaisten osallistumista politiikka-aloitteiden valmisteluun on edistetty muun muassa tulevaisuuskonferenssin ja uuden sukupolven kansalaispaneelien avulla. Tiedonannossa todetaan oikeusvaltioperiaatteen keskeisyys EU:n demokraattiselle toiminnalle sekä tehty työ sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Komissio tulee antamaan suosituksen yhdenmetyistä lastensuojelujärjestelmistä alkuvuodesta 2024.

Komissio toteaa tiedonannossa, että unionin tulee valmistautua laajentumiseen rauhan ja vakauden ylläpitämiseksi Euroopassa. Komissio tulee antamaan tiedonannon laajentumista edeltävistä uudistuksista ja toimintapolitiikan uudelleentarkasteluista vuoden 2024 alkupuoliskolla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Toimielinten välisellä parempaa lainsäädäntöä koskevalla sopimuksella (EUVL 123, 12.5.2016, s. 1–14; asiakirja 15506/2015) EU:n toimielimet sopivat tehostavansa unionin vuotuista ja monivuotista ohjelmasuunnittelua noudattaen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan komissio tekee aloitteet unionin vuotuisen ja monivuotisten ohjelmien laatimiseksi.

Komissio käy Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa vuoropuhelua sekä ennen vuotuisen työohjelmansa hyväksymistä että sen jälkeen. Komissio ottaa asianmukaisesti huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston vuoropuhelun kussakin vaiheessa esittämät näkemykset, mukaan lukien niiden pyytämät aloitteet.

Komission työohjelman pohjalta toimielimet vaihtavat näkemyksiä tulevan vuoden aloitteista ja sopivat vuotuista toimielintenvälistä ohjelmasuunnittelua koskevasta yhteisestä julistuksesta. Siinä yksilöidään poliittisesti merkittävimmät asiat, joita olisi käsiteltävä lainsäädäntöprosessissa ensisijaisina. Toimielimet seuraavat säännöllisesti koko vuoden ajan yhteisen julistuksen täytäntöönpanoa.

Parempaa lainsäädäntöä koskevassa toimielinten välisessä sopimuksessa määrätään myös monivuotisesta ohjelmasuunnittelusta. Lainsäädäntökauden 2019-2024 osalta aikataulu viivästyi Covid-19-pandemian vuoksi. Toimielimet hyväksyivät joulukuussa 2020 ensimmäiset yhteiset päätelmät toimintapolitiittisista tavoitteista ja painopisteistä koko lainsäädäntösyklin ajaksi.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio esitteli vuoden 2024 työohjelmansa Euroopan parlamentin täysistunnossa 17.10.2023.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 25.10.2023

EU-asioiden komitea 18.9.2023 ja (varajäsenet) 19.10.2023.

Eduskuntakäsittely

Komission aiekirje työohjelmasta 2024 on ollut esillä osana yleisten asioiden neuvoston kokouksen 19.9.2023 valmisteluja suuressa valiokunnassa 15.9.2023.

Eduskunnalle toimitettiin 21.11.2022 selvitys komission työohjelmasta 2023 (E 146/2022 vp), jossa esiteltiin valtioneuvostossa käyttöön otettu systemaattinen EU-ennakkovaikuttamisen toimintamalli.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Toimivallanjako EU-asioissa valtakunnan ja Ahvenanmaan välillä määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan. Ahvenanmaan asemaa arvioidaan erikseen komission eri ehdotuksia käsittelevissä eduskuntakirjelmissä.

Taloudelliset vaikutukset

Komission työohjelmaa koskevalla tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Commission Work Programme 2024: Delivering today and preparing for tomorrow
(COM(2023) 638 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Kaunismaa, VNEUS puh: 050 466 9722

VAHVA-tunnus

EU/1157/2023

Liitteet**Viite**